

Rækker. Der er en naturlig Vekslen mellem de to Stænder. De faa samme Undervisning, det vil sige: de faa alle den sletteste, den daarligste Undervisning, der gives her i dette Land, maa nøjes med den Undervisning, Almueskolen giver, de kunne i Almindelighed ikke give deres Børn en højere, kostbarere Undervisning, det ere de afskaarne fra. De leve under og dele fælles økonomiske Kaar; de ere med Hensyn til Valgret f. Eks. lige uheldigt stillede. Medens Bønderne have hævet sig op, erobret og sidde inde med den privilegerede Valgret i Sogneraadene og derigenem i Amsraadene, ere Husmænd og Arbejdere her ligestillede: den privilegerede Valgret er der ingen af dem, der har Lov til at udøve. De have her kun den almindelige Valgret, mere Ret have de ikke. Derfor er det Baand, som knytter Arbejdere og Husmænd sammen, saa naturligt og saa stærkt, at det nok skal gøre sig gældende. De Herrer kunne prædike saa meget, de ville, om de fælles Interesser, som Gaardmænd og Husmænd skulle have: det vil dog vise sig i det lange Løb, at Husmænd og Arbejdere i By og paa Land nok finde hinanden og arbejde frem for i Fællesskab at hæve deres Stand og forbedre deres Kaar.

Hvad det andet Spørgsmaal, som har været diskuteret saa stærkt her i Aften, om Hededyrkning, angaar, er der jo fremkommet mange Udtalelser. F. Eks. holdt det ærede Medlem for Kerteminde (Pinstrup) en lang Tale, men der er ikke en, som i den kan finde nogen Realitetsbemærkning, det var lutter Talemaader, det var mest lutter Behageligheder, han vilde sige overfor os, men om Sagen selv sagde han intet og lod heller ikke til at have nogen Forstaaelse af den.

Jeg har flere Gange haft Lejlighed til i kortere Gensvar at omtale vor Stilling over for Hededyrkingen. Jeg skal dog gøre endnu et Par Bemærkninger over for den ærede Ordfører. Han sagde, at vort Forslag om Tilskud til Hededyrkere var saaledes, at hvis en ikke kunde faa Laan, skulde han have en Gave. Men det er jo en fuldstændig Misforstaaelse. Jeg fatter ikke, hvordan det ærede Medlem kan komme hertil. Den paagældende kan blive nægtet et Laan, hvis Kommunen siger: Du har intet at stille i Garanti, du er for fattig, vi kunne ikke garantere for dig over for Staten! Saa er han færdig, saa faar han intet Laan. Men deraf følger jo slet ikke, at han skal have en Gave. Betingelsen for at kunne faa en Gave, er,

at han indstilles eller anbefales enten af en eller anden Kommunalbestyrelse eller af en stedlig Bestyrelse. Men nu kan det jo være, at den ærede Ordfører har saa ringe Tanker om Kommunalbestyrelser og maaske endnu meget ringere Tanker om Husmandsforeningernes Bestyrelser, at han slet ikke tillægger det nogen som helst Betydning, at der her i vort Forslag er forlangt, at det skal være efter Indstilling af dem. Jeg synes dog, man har Ret til at gaa ud fra, at en Kommunalbestyrelse eller stedlig Husmandsforeningsbestyrelse vil ikke give sin Anbefaling saadan hen i det løse, hen i det blaa til den første, den bedste, den kommer. Heri ligger der en Garanti for, at det ikke bliver misbrugt. Men der er da en Garanti til — men det lader jo ikke, som om den ærede Ordfører (Blem) og de andre, som have talt i denne Sag, tillægge den nogen som helst Betydning — det er den Garanti, der ligger i, at den højtærede Landbrugsminister dog til syvende og sidst er den, der kommer til at afgøre Sagen. Men det kan jo godt være, at den ærede Ordfører regner ham for Nul og nichts, saa at det ikke har nogen Betydning i denne Sag. Det ved jeg naturligvis ikke, men jeg synes dog, at der derved er skabt adskillig Garanti for, at ikke den første den bedste Spekulant ad denne Vej skulde kunne faa et Driftstilskud af indtil 100 Kr. pr. Td. Land.

Det, der mangler i denne Sag, det, der egentlig skulde til for at føre den ud i Livet, det er, at man havde en indsigtfuld og virkelysten Minister. Hvis vi havde en Minister, der havde Interesse for og Kærlighed til denne Sag, er der mange Organer, som Ministeren kunde benytte dertil, der er, som her nævnt, Kommunerne, og der er Husmandforeningernes Bestyrelser, og man kunde ogsaa godt tænke sig, at man som Mellemlid brugte f. Eks. Landboforeningernes Bestyrelser eller brugte det danske Hedeselskab, der i saa mange Tilfælde af lignende Art er brugt som Mellemlid for Ministren, naar han skulde uddele de Bevillinger, som Staten havde givet. Altsaa, der kunde saa let skabes virkelige Garantier for, at Pengene kunde komme paa de rette Hænder, men dertil vilde som sagt udkræves, at man havde en Minister, som havde Interesse for Sagen, Forstaaelse af den og Kærlighed til den, og som vilde tage sig den Opgave paa, men naar man har en vrangvillig Minister, er der selvfølgelig intet at gøre. Men det haabe vi heller ikke altid at skulle have i dette Land.